

ŠTEVILKA 8

LETNIK XXXV

NARODNI

GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. AVGUSTA 1934

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 8., I. 1934.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Mlekarske zadruga v Kostanjevici, r. z. z. o. z., se vrši 26. avgusta 1934 ob 3. uri popoldne v društveni dvorani. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. volitev načelstva in nadzorstva. 4. poročilo načelstva in nadzorstva. 5. odobritev računskega zaključka. 6. slučajnosti.

Redni občni zbor Vinarske zadruga v Kostanjevici, r. z. z. o. z., se vrši 26. avgusta 1934 ob 4. uri popoldne v društveni dvorani poleg župnišča. Dnevni red: 1. čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka. 4. čitanje revizijskega poročila. 5. slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Kostanjevici, r. z. z. n. z., se vrši v nedeljo dne 26. avgusta 1934 ob 5. uri popoldne v uradnem prostoru. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka. 4. čitanje revizijskega poročila. 5. volitev načelstva in nadzorstva. 6. slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske okrajne zadruga v Kranju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 3. septembra 1934 ob 9. uri popoldne v Ljudskem domu. Dnevni red: 1. poročilo o položaju nakupa poljskih pridelkov. 2. sprememba pravil. 3. predavanje o zadružništvu. 4. slučajnosti.

Občni zbor Keramične zadruga v Ljubljani, r. z. z. o. z., se vrši dne 23. avgusta 1934 ob 3. uri popoldne v pisarni zadruga. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. odobritev računskega zaključka za leto 1933. 3. poročilo načelstva in nadzorstva. 4. slučajnosti.

Občni zbor Gospodarske zadruga Marija Reka, r. z. z. o. z., se vrši 26. avgusta 1934 ob 1/2 9. uri dopoldne v prostorih zadruga v Marija Reki. Dnevni red: 1. poročilo o dosedanjem poslovanju in pregled

računov. 2. volitev načelstva in nadzorstva. 3. slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Mežici, r. z. z. n. z., se vrši v nedeljo dne 26. avgusta 1934 ob 1/2 11. dopoldne v društveni sobi pri Kevpu. Dnevni red: 1. čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. potrjenje računskega zaključka za leto 1933. 4. poročilo o izvršeni reviziji. 5. volitev načelstva. 6. volitev nadzorstva. 7. slučajnosti.

Redni občni zbor Stavbne zadruga „Katoški dom“ v Mežici, r. z. z. o. z., se vrši v nedeljo dne 26. avgusta 1934 ob 1/2 12. dop. v društveni sobi pri Kevpu. Dnevni red: 1. čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. potrjenje računskega zaključka za leto 1933. 4. poročilo o izvršeni reviziji. 5. volitev načelstva. 6. volitev nadzorstva. 7. slučajnosti.

Redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Rajhenburgu, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo, dne 26. avgusta 1934 ob pol 8. uri zjutraj v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. poročilo o zadnji reviziji in čitanje revizijskega zapisnika. 3. odobritev računskega zaključka za leto 1933. 4. nadomestna volitev 2 članov načelstva. 5. sprememba pravil glede zmanjšanja števila članov nadzorstva. 6. slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Strohlinju, r. z. z. o. z., se vrši v nedeljo 26. avgusta 1934 ob 1/2 4. popoldne v prostorih Janeza Cernica v Strohlinju št. 16. Dnevni red: 1. volitev načelstva in nadzorstva. 2. pregled inventarja. 3. sklepanje o današnjem dogovoru s predsednikom Markičem. 4. odprodaja odvisnega in nerabljivega inventarja. 5. slučajnosti.

Občni zbor Posojilnice v Št. Ilju pri Velenju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 26. avgusta 1934 ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za leto 1933. 4. volitev enega člana načelstva. 5. čitanje revizijskega poročila. 6. slučajnosti.

Redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Žetalah, r. z. z. n. z., se vrši dne 26. avgusta 1934 ob 13. uri v društveni pisarni. Dnevni red: 1. revizijsko poročilo z dne 3. oktobra 1933. 2. poročilo načelstva in nadzorstva o poslovnem letu 1933. 3. odobritev letnega računa za leto 1933. 4. slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12-50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. Basaj:

Par misli h krizi denarstva.

Težko preživljajo krizo vse panoge gospodarstva. Vsaka zatrjuje, da je ravno njo kriza najbolj pogodila. Prav se je trdilo, da zadružništvo ni v krizi. Res pa je, da vse vrste zadrug krizo težko občutijo. Najtežji pa je gotovo položaj za kreditne zadruge. Pomanjkanje gotovine je stacionarno. Kmetiška posojila so zamrznjena. Malokdo se najde, ki bi še nalagal v posojilnico. Stari vlagatelji so vznevoljeni, novih ni. Z „novim poslovanjem“ bi sicer vse posojilnice rade začele, toda skoro nikogar ni, s katerim bi se novo poslovanje vršilo.

Kritika.

V to težko ozračje pa še težje udarja uničujoča kritika. Domovina je polna modrijanov, ki govorijo o vzrokih denarne krize in dokazujejo, kakšne napake so napravili denarni zavodi v prošlosti. Toda vsi ti modrijani ne pomislijo, da je zelo lahko prorokovati za preteklost ko so tisti časi za nami. Zelo težko bi se pa oni odločili, če bi jih kdo vprašal, kako treba poslovati danes, da bo vse prav in v redu v bodočnosti. Prav je dejal nekdo: „Če bi bili ti modrijani vodili denarne zavode, bi jih bilo ravno tako vodilo, najbrže pa še dosti slabše.“ — Zgodba o Kolumbovem jajcu se res vedno ponavlja.

Kaj bo?

Zelo pogosto slišimo vprašanje, kaj bo. Nehvaležna naloga je prorokovati. Toda izven dvoma je pa to-le: **Denar bo moral krožiti**, ker more sicer v dobi denarnega gospodarstva nastopiti najhujše, t. j. obči gospodarski polom. Drugo je pa to, da brez posojil, **brez kredita gospodarstvo ne bo šlo**. Zato je tudi izven vsakega dvoma, da bodo morale priti resnejše mere za ozdravljenje denarne krize kakor pa so današnje mere o zaščiti dolžnikov in o zaščiti denarnih zavodov. Zaščita dolžnikov je prvi korak, ki ga je zahtevala nepričakovana kriza, da se ne dela še večja škoda. Slediti mu mora drugi korak, s katerim naj se nudi resnična pomoč, stvarna rešitev krize.

Za našo denarno organizacijo.

Ali je naša denarna organizacija res napačna? To vprašanje se nam vsiljuje radi tega, ker se je v tej krizi že pogosto čulo, da je sedaj podan dokaz, da je naša denarna organizacija napačna, da je odpovedala. In ni bilo to le samozadovoljno ugotavljanje o pogrešnosti naše denarne organizacije, v še večji meri so bili to upapolni računi, da se bodo razočarani vlagatelji-varčevalci sedaj obrnili le k onim zavodom, ki so ohranili likvidnost. To so pa predvsem privilegirani državni zavodi kot Poštna hranilnica, Drž. hipotekarna banka, Zanatska banka in Priv. agrarna banka. Ni naloga tu

govoriti o organizaciji privatnih bančnih zavodov, tudi ne regulativnih hranilnic, omejiti se hočemo le na posojilnice.

Posojilnice so svoje naloge vršile.

Organizacija naših posojilnic po Rajfajzovem načelu je bila pač v tem, da so organizirale ljudske prihranke zato, da so bili kot cenena posojila v prvi vrsti na razpolago ljudstvu in ljudskemu gospodarstvu in je bilo ljudstvo takò obvarovano hude nadloge oderuštva. To svojo nalogo so zadruge izvršile. Za razmere kot so pri nas, zaščita kmeta tudi v krizi ni bila potrebna. Vsi prav dobro vemo, da je zakon o zaščiti kmeta moral biti donešen radi oderuštva v južnejših pokrajinah države. Da se je pa zaščita pozneje razširila na dolžnike kreditnih zadrug, za to ni bilo stvarne utemeljenosti. Organizacija zadruge z neomejeno zavezo, v kateri so člani dolžniki in za katere obveznosti ravno dolžniki neomejeno jamčijo, jasno kaže, da je zaščita dolžnikov članov pred lastno zadruogo neumestna. Člani so namreč zaščiteni pred svojo lastno zadruogo, katera je v njihovih rokah in v kateri oni sami odločajo.

Številke povedo.

Tudi številke nam povedo, da je bila organizacija naših zadrug čisto dobra. Malo več kot milijardo dinarjev prihrankov so zbrale posojilnice z neomejeno zavezo, včlanjene v Zadružni zvezi. Od tega denarja so posojilnice štiri petine ali malo več 800 milijonov dinarjev dale na posojila, po ogromni večini seveda kmečka posojila. Odvišni denar so posojilnice deloma nalagale pri Zvezi. Zveza seveda je kot denarna centrala morala ta denar dati prvenstveno na razpolago produktivnim in blagovnim zadrugam, pa še onim posojilnicam, ki same niso imele zadostnih sredstev za dovoljevanje po

sojil. Moremo trditi, da je bilo potrebi za posojila zadrugam zadoščeno, tako da se je odvišni denar potem nalagal v banke, kolikor ni bil vložen v papirje. Zamerilo se je, da je zadružni denar šel tudi v banke. Ker je bilo, kot rečeno, potrebam zadružništva po kreditu že zadoščeno, je naravno, da smo morali denar nalagati v banke. Zlasti smo morali v bankah držati likvidno gotovino že radi obrestne mere. Za vse naložbe je morala Zveza namreč dati posojilnicam dosti visoko obrestno mero. Zato je bilo izključeno, da bi držali več milijonov na brezobrestnem računu pri Narodni banki ali brezobrestno v blagajnah, pri tem pa ne dobili nobenih obresti za ta denar, katerega je bilo treba posojilnicam obrestovati. Če je že govor o kaki napaki v zadružni organizaciji, potem bi mogli edino o tej napaki govoriti, da zadružništvo ni bilo dovolj močno, da bi se ustavilo in premagalo pretirano obrestno mero za vloge.

Kmet bo tudi v bodoče potreboval posojilnice.

„Kaj bo s posojilnicami?“, tako se pogosto vprašujejo naši zadružni delavci. Mislimo, da pesimizem ni na mestu. Posojilnice so nastale, ker jih je kmet potreboval. Tāke razmere nastajajo, da jih bo v bodočnosti kmet še veliko bolj potreboval kot v dobrih časih prošlosti. Brez kredita trajno se kmečko gospodarstvo ne bo moglo držati, sicer bo neizogibno nazadovalo. Z nazadovanjem in propadanjem kmečkega gospodarstva pa bodo nujno nazadovale in propadale vse druge panoge gospodarstva, zlasti pa obrt in trgovina. Tudi državne finance bi bile s propadanjem kmetij močno prizadete. **Radl te povezanosti med panogami gospodarstva in državnimi financami pa država ne more in ne sme dopustiti, da bi prišlo do poloma kreditnega**

sistema. Povezanost, vzajemna odvisnost panog gospodarstva in državnih financ zato narekujejo državi, da mora vse podvzeti za poživitev in vzpostavitev kreditnega sistema. Kot nosilec kmečkenga kredita pa tudi za bodoče pridejo v poštev izključno le kreditne zadruga. Izkušnje so namreč pokazale, da je vsak drug kredit za kmeta predrag in preburokratski, pa tudi preveč povezan s politično odvisnostjo.

Varčevanje.

Eno najtežjih vprašanj, ki se pojavlja s krizo denarnih zavodov, pa je vprašanje varčevanja. Trdijo, da ne bo nihče več varčeval, češ da je takó veliko in takó splošno postalo nezaupanje vlagateljev v denarne zavode. Preveč bridka, pravijo, da je izkušnja vlagateljev, da zakoni smatrajo za potrebno enostransko ščititi dolžnika za račun in na škodo poštenega vlagatelja. — Res se zdi človeku v sedanjih razmerah, da je varčevanje izgubilo moralne osnove, da je varčevalec tepen radi zaščite dolžnika, da je njegova vloga v posojilnici postala nelikvidna, da je za nedoločen čas, mogoče, za cela leta zamrznila. Naša lepo razpredena mreža posojilnic, ki so bile najboljši propagator ljudskega varčevanja, je ohromela. Če bi posojilnice ne imele nobene druge naloge, kakor da zbirajo ljudske prihranke, že samo to je dosti, da se posojilnice za vsako ceno ohranijo, poživijo in v polnem obsegu začno zopet s svojim delom.

Narodni kapital — pogoj neodvisnosti.

Varčevanje pomeni ustvarjanje narodnega kapitala. Če narod ne ustvarja z varčevanjem lastnega narodnega kapitala, bo suženj tujemu kapitalu. Le predobro pa vemo, kako težko je živeti narodu v sužnosti tujega kapitala. Narodna neodvisnost pri takem narodu je le navidezna, gospodarska odvisnost pa je tolika, da moremo govoriti o gospo-

darski sužnosti. Tak narod ne more govoriti, da je na svoji zemlji svoj gospod, ker mu gospodari tuji kapital, ker mu tuji kapital izkorišča vse njegove prirodne zaklade in bogatstva, domačemu narodu pa prepušča le eno: suženjsko težko delo za sramotno nizko plačo. Evo, že tu je dosti razloga, da radi gospodarske in narodne neodvisnosti pride do takih ukrepov, da bo zadružništvo kot organizator narodne varčnosti in narodnega kapitala zopet v polnem obsegu delovalo.

Kaj bomo delali?

Na vprašanje, kaj bo torej v bodočnosti, moramo odgovarjati z optimizmom, podprtim z dejanji. Ne smemo biti črnogledi; bolezen je prehodna, ne pa trajno, normalno stanje. Takó je tudi kriza. Seveda pa ne smemo biti taki optimisti, da bi s prekrižanimi rokami čakali, kdaj napočijo boljši časi. Vse moramo storiti, kar je v naši moči in kar je od nas odvisno, da denarno krizo čim preje premagamo, enako kakor pameten ubogljiv bolnik izpolnjuje zdravnikova navodila, da čimpreje premaga bolezen. Kaj delati v tem času? Vse to moramo poskušati, da vzdržimo vsaj minimalni promet, da se stroj popolnoma ne ustavi. Posebej naj pa poudarimo to - le troje:

a) Varčevanje — vedno aktuelno!

Dolžnosti, da širimo in pospešujemo varčevanje, tudi s sedanjo krizo nismo odvezani. Res so težke razmere, ali vendar ne tako težke, da bi sploh nikdo ne mogel varčevati. Zlasti ljudje z rednimi prejemki morajo vedno dajati nekaj na stran kot rezervno za bolezen, za starost, za hujše čase.

b) Depotne vloge.

Že slišimo ugovor, češ kdo bo vlagal na novo, če pa niti stari vlagatelji ničesar ne dobijo. Kmalu, ko se je začela kriza, smo v Nar. Gosp. priporočali, da začnete z **depotnimi vlogami**. Stare vloge so zamrznile,

a ljudje prav dobro vedo, da se je to zgodilo le radi zaščite dolžnikov. Zato jih je pa treba prepričati in jim praktično dokazati, da je pa novo vloženi denar resnično vsak čas na razpolago. Mnoge posojilnice so začele z depotnimi vlogami in pri Zadrugi zvezi je danes nad en in četrt milijona depotnega denarja takih posojilnic, ki so z depotnimi vlogami začele. Treba je, da se vse posojilnice tega oprimejo. Saj bo prišel čas, ko se bodo stare vloge tudi odtajale in tedaj se bo zbrisala razlika med depotnimi vlogami in starimi vlogami.

Pa tudi s starimi vlogami se še vrši poslovanje, to so prepisi med starimi vlogami pri isti posojilnici ali pa med različnimi posojilnicami potom prepisov na starih računih pri Zvezi. Tudi s temi prepisi moramo vlagateljem iti na roko, kolikor se dajo izvršiti na starem računu. Če že ne moremo vlog izplačevati, moramo vsaj dati možnost prepisa, kadar je to mogoče. Posebno važne pa so nove vloge in novo poslovanje za one posojilnice, ki so se poslužile zaščite. Te posojilnice zlasti morejo ponovno razglasiti, da od dneva zaščite vsak vloženi denar pomeni novo vlogo, ki je vsak čas razpoložljiva.

c) Uprava posojil — kljub zaščiti dolžnikov.

Najvažnejše pa je gotovo uprava dolžnikov. Ravno radi zaščite dolžnikov-kmetov, ki tvorijo ogromni del dolžnikov naših posojilnic, je postala vestna in skrbna uprava dolžnikov še važnejša. Mnogi mislijo, da sedaj ne smejo proti dolžnikom ničesar podvzemati, ker jih ščiti zakon. Res je, zakon je dal zaščito, ni pa hotel dajati potuhe, ni hotel dolžnikov demoralizirati. Zato morajo posojilnice gledati, da dolžniki točno izpolnujejo one obveznosti, ki jih jim nalaga zakon. Najvažnejša iz teh obveznosti pa je plačevanje letnih obrokov po členu 3, odstavek 1 uredbe o zaščiti kmetov. Letos s 15. novembrom je mogoče izterjati prvi obrok v iznosu 6% celega dolga po stanju iz novembra 1933. Ta obrok morajo posojilnice izterjati. Ker se advokatski stroški ne priznavajo, bo dela več, ker pri marsikaterem dolžniku bo treba opominjati in končno pa tudi tožiti na plačilo obroka.

Nezaščitene dolžnike pa je zlasti sedaj treba dosti več priganjati kot prej. K temu Vas ne le upravičuje, ampak naravnost priganja dejstvo, da morate vsaj od nezaščiteneh dolžnikov dobiti nekaj sredstev za najnujnejša izplačila vlagateljem.

Nova uredba o maksimiranju obrestne mere.

Uredba o maksimiranju obrestne mere od 22. novembra 1933 je razveljavljena z novo uredbo ministrskega sveta. Nova uredba določa obrestno mero za posojila in za vloge.

1. Obrestna mera za posojila.

Obrestna mera za izposojen denar se določa za **denarne zavode in banke z največ 4 1/2%** nad eskontno obrestno mero **Narodne banke**. Ker znaša sedaj eskontna obrestna mera Narodne banke 6 1/2%, znaša torej sedaj **maksimalna obrestna mera za**

posojila 11%. Obrestna mera za posojila **za vse druge upnike pa znaša največ 8% na leto**. V tej maksimalni obrestni meri so vračunana tudi vsa postranska plačila in datjave kot n. pr. provizije, režijski stroški, odškodnine za storitve iz naslova dolžnega posojila itd. Edinole **povračilo dejanskih stroškov** za sklepanje pogodbe, takse, poštino kot tudi za druge efektivne izdatke, zlasti za stroške za ureditev zavarovanja posojila sme zahtevati upnik poleg ravno navedenih maksimalnih obresti.

Dočim je po stari uredbi bila obrestna mera maksirana s 5% nad eskontno obrestno mero Narodne banke, pri čemer je bila predvidena še možnost povišanja maksimalne obrestne mere za nadaljnja 2% za konvencionalno kazneni radi zakasnitve plačila, je sedaj izvršena delitev upnikov v denarne zavode in banke na eni strani in vse druge upnike na drugi strani. Za denarne zavode in banke je maksimalna obrestna mera vezana na eskontno obrestno mero Narodne banke, tako da se z njo skupaj zvišuje ali znižuje. Za vse druge upnike pa jo predpisana absolutna maksimalna obrestna mera 8%.

Po stanju sedaj veljavne eskontne obrestne mere $6\frac{1}{2}\%$ znaša sicer maksimalna obrestna mera za posojila $6\frac{1}{2}\%$ in $4\frac{1}{2}\%$ t. j. 11%. Vendar pa je pričakovati, da bo Narodna banka pod pritiskom težkih gospodarskih razmer eskontno obrestno mero še znižala.

Stara uredba je še tudi predvidevala, da so v mejah maksimalne obrestne mere denarni zavodi mogli sami določati obrestno mero. Tako so n. pr. združne kreditne organizacije v dravski banovini koncem leta 1933 sklenile kot enotno maksimalno obrestno mero za vse združne kredite $9\frac{1}{2}\%$. Z novo uredbo pa je za vse vrste denarnih zavodov uvedena enotna maksimalna obrestna mera.

2. Obrestna mera za vloge.

Obrestna mera za vloge na knjižice, tekoče račune, izpise pri denarnih zavodih in bankah, pa ne sme biti večja od eskontne obrestne mere Narodne banke, znižane za 1%, in se morajo te maksimalne obresti računati že od 1. julija 1934 dalje. Ker je sedaj veljavna eskontna obrestna mera Narodne banke $6\frac{1}{2}\%$, je torej s 1. julijem t. l. maksimalna obrestna mera za vse vloge pri

denarnih zavodih in bankah $5\frac{1}{2}\%$. Tudi obrestna mera za vloge se bo torej izpreminjala po tem, kakor se bo izpreminjala eskontna obrestna mera Narodne banke.

Določila glede maksimalne obrestne mere za posojila se seveda ne nanašajo na dolgove kmetovalcev, ker so le-ti urejeni s posebno uredbo o zaščiti kmetov od 22. novembra 1933.

3. Obr. mera med denarnimi zavodi.

Važna določba nove uredbe o maksimiranju obrestne mere je v tem, da denarni zavod ne more zahtevati od drugega denarnega zavoda večjih obresti **kot 8% na leto, v kolikor obstoji kredit v reeskontu menic, po katerih so dolžniki kmetovalci.** Ako je kak denarni zavod dajal kmetom posojila na menice, radi pomanjkanja gotovine pa sam te menice predložil v eskont drugemu denarnemu zavodu, je z uredbo o zaščiti kmetov prišel običajno v zelo težak položaj ker je na eni strani po uredbi imel dobiti le 6% obresti za svoje terjatve od kmetov, za svoje dolgove pa je upniku denarnemu zavodu moral plačevati 10 — 12% in tudi več. Take denarne zavode je sedaj uredba zaščitila napram denarnim zavodom upnikom, tako da za svoje dolgove drugemu denarnemu zavodu plačujejo le 8% in gubijo torej na leto na razliki med obrestno mero, ki jo morajo plačevati denarnim zavodom-upnikom, le 2%. Sicer pa je treba pripomniti, da je tudi izguba v tej višini dosti občutna.

4. Sankcije.

Določbe glede višine obrestne mere za posojila, deloma tudi za obrestno mero za vloge so postavljene pod stroge sankcije. (čl. 5, 7, 8.).

a) Ničnost pogodbe.

Pogodba, s katero je določena višja obrestna mera za posojila ali za vloge kot

je z uredbo predpisana, je nična za znesek, ki presega najvišjo dopustno obrestno mero za posojila ali za vloge.

b) Neizterljivost.

Višje obresti za posojila ali za vloge, kot so določene v uredbi, se ne morejo pri-
sojevati, niti zavarovati, niti eksekvirati, pa
čprav bi bile priznane še s pravomočno
sodbo.

c) Prestopek po kaz. zakonu.

Prekršitev predpisov uredbe o maksimal-
ni obrestni meri **za posojila**, se kaznuje kot
prestopak po kazneskem zakonu z zaporom
do 6 mesecev in denarno do Din 25.000.—.

č) Denarna globa.

Kdor plača večje obresti **za vloge** kot
jih določa uredba, se kaznuje z denarno
globo do Din 50.000.—.

d) Obračuni na monop. obrazcih.

Obračuni o dolgovi se morajo delati
pismeno na monopolskih obrazcih, katerih
obliko predpiše finančni minister.

Pod denarnimi zavodi razume uredba
vse denarne ustanove v obliki delniških družb
ali družb z omejenim jamstvom, kakor tudi
kreditne gospodarske zadruge, hranilnice
javnopravnih teles in denarne ustanove, ki
so ustanovljene po posebnih zakonih.

5. Obresti na hipotekarne obveznice.

Še ene obresti je maksimirala ta ured-
ba in to so obresti za dolgove denarnih
zavodov, ki so izdali hipotekarne zastavne
liste (hipotekarne obveznice). Obresti hipo-
tekarnih obveznic se **znižajo na 6% na leto**
in sicer z veljavnostjo za prvi prihodnji ku-
pon. To zadeva nekatere denarne zavode
na Hrvatskem, ki so imeli pravico izdajati
na podlagi svojih hipotečnih posojil hipo-
tekarne obveznice.

6. Naše stallšče.

Kot zadrugarji smo vedno poudarjali,
da je obr. mera med drugimi tudi zelo ve-
lik krivec sedanje denarne krize. Povedali
smo že ob priliki, da se more mirno trditi,
da je vsaj polovica sedanjih vlog pri vseh
den. zavodih nastala iz pripisovanja pretira-
no visokih obresti na vloge in da le polovica
predstavlja resnične prihranke. Zato smo
vsakega pojava, ki pritisne pretirano obrestno
mero navzdol, resnično veseli kot pojava, ki
vodi k zdravju. Le eno se nam zdi neobho-
dno. Ker je višina obr. mere za posojila in
za vloge sedaj tesno vezana na eskontno
obr. mero Narodne banke, mora Narodna
banka radi težkih razmer v gospodarstvu in
še posebej v denarstvu radikalno znižati
obr. mero vsaj na 4%. To bi bil minimalni
zahtevek za današnje razmere.

Zadružno gibanje v Italiji.

V novembru lanskega leta je zasedal
fašistični narodni svet korporacij, ki je raz-
pravljal o ustanovitvi korporacij po katego-
rijah. V teku posvetovanja je vložil državni
komisar za italijansko zadružništvo Fabbrici
naslednji predlog: Ker se zadruge na pod-
lagi posebne svojstvenosti in svojih soci-

alnih smotrov razlikujejo od vseh drugih
kapitalističnih podjetij; ker pomenjajo za-
druge, ki podrejajo v svojem okrilju inte-
rese kapitala interesom delavca in potroš-
nika, močno žarišče direktnih pobud za u-
resničenje korporativnih načel; ker zastopajo
konzumne zadruge bolj neposredno kot vse
druge organizacije potrošnike, ki se morajo
nujno udeleževati korporativnega reda, se

sklene, da mora biti Ente Nazionale Fascista della Cooperazione (vrhovna združna zveza) zastopana v vseh korporacijah.

To samozavestno zahtevo je postavil, kar je posebno značilno, sam državni komisar za združništvo. Ta zahteva ne izhaja torej samo iz združne inicijative, ampak jo krije državna avtoriteta. Celotna praktična provedba korporacij po kategorijah kakor tudi uvrstitev in zastopstvo zdruv v teh korporacijah je bilo odloženo na poznejše seje korporacijskega sveta. Začasno so se zadovoljili s tem, da so opisali ideološke smernice, ki naj bi bile merodajne za bodočnost, ker so hoteli brez prenačlenjenja z odgovornostjo in z razumevanjem za organski razvoj nadaljevati započeto delo, ne da bi se ob izoblikovanju korporativnega reda izcimilo absolutistično vmešavanje sile. Načelno in velikopotezno priznanje, ki ga je bilo deležno združništvo, je jasno posvedočilo, da ni nasprotja med fašizmom in zdruvami, ampak da zdruge predstavljajo bistvo korporativnega gospodarstva.

Državni komisar je dopolnil svoj predlog z naslednjimi navedbami: Ko je kapital pod liberalnim režimom drvil z vsemi sredstvi svobodno za čim večjim dobičkom, se je postavila zdruv kot prva bramba proti vsemoči kapitala. Zdruv je prva uresničila podreitev kapitala pod interese delavcev in potrošnikov. Zdruv je prva potrdila nadkriljujočo človeško in družabno vrednost delavca in potrošnika nasproti svobodni kapitalistični inicijativi. Fašizem je popolnoma odpravil naziranje, da je zdruv orožje razrednega boja in sindikalizma. Po vseh mogočih zablodah se je zdruv v korporativnem režimu zopet znašla kot to, kar je. Združno podjetje nahaja svoje naravno mesto v korporativnem redu. Zdruv predstavlja po svoji naravi uresničenje korporacije, ker premaguje nasprotstvo med de-

lodajalci in delojemalci (namreč z osnovanjem organizacije, ki jo vodijo delavci sami), izravnava pa tudi nasprotstvo med proizvajalci in potrošniki (namreč z osnovanjem organizacije, ki jo vodijo tisti, ki so deležni njenih uslug). Bodisi kot delavska organizacija, bodisi kot organizacija potrošnikov, shaja zdruv s korporacijo bistveno bolje kot s sindikatom. Korporacija si postavlja namen, da nudi raznim panogam proizvodnje program in vodstvo, pri čemur so merodajni nadrejeni interesi naroda in pravice potrošnikov. Na drugi strani pa stremi tudi že tem, da v enak namen ureja odnošaje med kategorijami, ki proizvajajo blago in delajo, ter med onimi, ki to blago in to delo uporabljajo. V združni organizaciji so ti odnosi urejeni v integralni obliki, tako da se pojavlja zdruv na vseh svojih področjih kot najbolj korporativno od vseh podjetij, ker v družabnem oziru odstranja nasprotstvo med kapitalističnim delodajalcem in delavcem, v gospodarskem oziru pa spravlja v soglasje proizvodnjo in potrošnjo.

Ob koncu svojega referata se Fabbri skliauje na Mussolinijeve besede, da se morajo v prvi vrsti ščititi interese potrošnikov in sklene z ugotovitvijo, da so konzumne zdruge, kakor stoje stvari sedaj, edina organizacija, ki resnično in bolj direktno kakor druge zastopajo potrošnike.

Kako naj se po fašistični ideologiji vključijo zdruge v korporativno gospodarstvo? Ali naj se ves red izpremeni po združnih načelih? Nikakor ne. Fašizem se drži svojega naziranja, da je za Italijo pripravna tista oblika gospodarstva, ki jo predstavlja zasebna inicijativa, katera se v okviru nacionalnega interesa razvija svobodno, to se pravi, od države kontrolirani kapitalizem. Podržavljenje zdruv v smislu komunizma ne pride v poštev. Režimu velja zdruv kot korporacija zasebnega prava, ustanovljena od

zasebnikov v svrhu uporabe njihovega dela in njihovih dohodkov v konkurenci z drugimi gospodarskimi podjetji. Eksistenco zadruga utemeljuje samo s tem, da izvršuje funkcijo tekmovalja. To funkcijo umeva kot regulativ kapitalističnega konkurenčnega boja in ne kot orožje za ustvaritev novega gospodarskega reda. Zadruga naj delavcu, ki dobiva bistveno pod stroški ležečo plačo, in potrošniku, ki plačuje bistveno nad stroški ležečo ceno, nudi možnost, da izključi višek donosa, oziroma si ga prisvoji v lastno korist. V tej funkciji, ki jo omogoča kapitalistični sistem in ji obenem določa meje, gleda fašizem gospodarsko in socialno nujnost prvega reda. Zato sme zadrugi odkazati mesto v vseh panogah gospodarskega življenja, kjer se more udeleževati in se z lastnimi sredstvi povzpeti do veljave, ne da bi se bilo bati, da bi se s tem uničila kapitalistična oblika produkcije. Ravno nasprotno: ker so zadruga ravno tako kakor vsako drugo podjetje bistveno navezane same na se in ne dobivajo nobenih posebnih državnih podpor in olajšav, bodo zasebno inicijativo omejile ali izpodrinile samo toliko, kolikor živi leta od nesocialnih dobičkov in ni zmožna, zadovoljiti interese delavcev in potrošnikov.

Vrhovna zveza. Stališče fašizma do združnega principa je bilo pozitivno določeno že l. 1926, ko je bila osnovana Ente Nazionale Fascista della Cooperazione. Naloga te korporacije, ki je podrejena korporacijskemu ministru, se po pravilih razteza na študij, poenotenje, nadziranje in pospeševanje vsakovrstnih oblik združnega udeleževanja v Italiji. Sedaj pripadajo vrhovni zvezi skoro vse italijanske zadruga, ki so po svojem značaju in pomenu zopet povezane v federacijah, združbah in zavodih. Leta 1930 je vrhovni zvezi pripadalo komaj 8000 zadruga, po najnovejši objavi jih pripada že skoraj 12.000. Najbolj pomembna

je federacija (zveza) konsumnih društev. Po tem slede, kar zadeva kapital in članstvo zveza stavbinskih zadruga, zveza produktivnih in delovnih zadruga, kmetijskih in produktivnih in prodajnih zadruga, transportnih kmetijskih naselbinskih zadruga, zavarovalnih zadruga, ribiških zadruga in kot posebna skupina 4000 kreditnih zadruga. V E. N. F. C. združene zadruga so splošno podrejene enakim pravicam in enakim dolžnostim, kakor vsa druga podjetja. Vendar pa uživajo v prvih 5 letih (kmetijske in naselbinske zadruga pa v prvih 10 letih) po ustanovitvi davčno prostost, če njihova glavnica ne presega vsote 30.000 lir. Splošna davčna prostost obstoji za ustanovni akt in ob izmenjavi članstva. Zadruga morajo svoje bilance predložiti vrhovni zvezi v pregled in jih objaviti v službenem listu.

Konsumne zadruga. Najstarejše produktivne zadruga Italije štejejo 30 do 40 let. V prvem desetletju je njihovo število hitro narastlo. Leta 1911 je delovalo že 1764 konsumnih društev, ki sa bila več bli manj opredeljena po svetovnem naziranju in po strankarsko-političnih vidikih. Ker so jih snovale tudi občine in udeležniki vojne, je njihovo število v l. 1920 narastlo na okroglo 5000 in s tem doseglo svoje najvišje stanje. Potem pa se je začelo splošno umiranje, ki ga je pospeševal še boj fašistov proti vsem napravam starih strank. Osrednja zveza je nadaljevala očiščevalno delo, toda bolj po gospodarskih kakor po političnih smernicah. Na ta način je bilo l. 1932 ostalo le še 3240 društev. Kasneje je število društev še narastlo in doseglo najnižje stanje s številom 3004. V poslednjem letu so se zadruga zopet pomnožile in so dosegle število 3338. Vendar pa ta razvoj režimu ni bil pogodu. Od korporacijskega ministerstva za osrednjo zvezo nastavljeni komisar je pred kratkim posebno okrožnico opozoril provincialne taj-

nike, da je še več sto konsumnih društev nepotrebni. Vzroki za to zahtevo postajajo jasni, če si predočimo strukturo italijanskih konsumnih zadrug in njihove povprečne poslovne uspehe.

Zveza konsumnih zadrug more sicer pokazati uspeh, da promet njenih zadrug ni nazadoval v istem razmerju kakor njihovo število. Sedaj obstoječih 3338 zadrug izkazuje 1177 milijonov lir prometa, torej znatno več, kakor ob začetku krize (l. 1928), ko je 3333 zadrug imelo 1644 milijonov lir prometa, pri čemer je seveda upoštevati naraslo kupno moč lire. Vendar je povprečni na eno zadrugo odpadajoči letni promet (približno 350.000 lir) tudi ob upoštevanju deflacije še vedno nesorazmerno nizek. Nesorazmerje se pokaže še bolj, če se vzame v obzir, da odpade povprečno na eno zadrugo le 1:6 poslovalnic (skupaj 5472). Več nego polovica zadrug ima letnega prometa pod 200.000 lir. Če se pa vzame v obzir udeležba članov (skupaj 742.260), se pokaže ugodnejša slika. Povprečno kupi italijanski zadrugar (na eno zadrugo jih odpade povprečno 222) na leto za 2370 lir, dočim odgovarjajoča vsota v Nemčiji ne znaša niti polovico tega zneska. Na eni strani se torej vidi, da kažejo člani napram svojim zadrugam veliko zvestobo, na drugi strani se pa opaža brezmejna razcepljenost, tako da je že s tega stališča bilo opravičeno reformno prizadevanje korporacijskega ministrstva.

K navedenim nedostatom se pridružuje še to, da zadruge niso oskrbljene z zadostno deležno glavnico in rezervami. Rezerve znašajo sedaj približno 65% kapitala, ki so ga zadruge investirale. Glavnica in rezerve povprečne zadruge ne znašajo skupaj več nego 40.700 lir. Gotovine nimajo skoraj nobene. Več nego polovica celokupnega kapitala je vložena v nepremičninah, ostanek v mobilijah in vrednostnih papirjih. Poslovanje se

mora zato večinoma vršiti s pomočjo kredita. Na kredit se kupuje, na kredit se prodaja. To bi se še zravnilo, ako bi se oboje vršilo ob enakih pogojih. Dejansko pa je treba blagovne dolgove obrestovati, dočim uživajo odjemalci blagovni kredit brezobrestno. Posledica je, da so upravni stroški zelo veliki in da je zmanjšana konkurenčna sposobnost zadrug napram mali trgovini. Največja napaka tega kupovanja in prodajanja na upanje pa tiči v tem, da posamezne zadruge nikakor niso zmožne, da bi vodile smotreno politiko glede nakupovanja. Zadružna osrednja nakupovalnica (Ente Centrale Approvigionamenti) je še v povojnih, saj je leta 1932/33, torej po petem letu njenega obstoja znašal njen promet šele 116 milijonov lir. Prosta veletrgovina pa navadno postavlja pri kreditnih kupcijah trde pogoje.

Reformna prizadevanja. Spoznavši te pomanjkljivosti skuša zadružni komisar uvesti reforme v treh smereh. Male in najmanjše zadruge naj bi se razpustile ali, če je dana potreba, se združile z večjimi zadrugami, tako da bi bila v vsaki občini samo ena potrošna zadruga, v nepremičninah naloženi kapital naj bi se aktiviral. Krediti odjemalcev naj bi se stopnjema odpravljali vsaj toliko časa, da bi bile zadruge zmožne, vsaj polovico kupljenega blaga plačati v gotovini. Provincialni tajniki naj kar najstrožje nadzorujejo podrejena jim društva glede poslovanja; tudi naj silijo na to, da se mali prodajni obrati, ki so preostali še iz vojne in povojne dobe, združilo z večjimi obrati. Da bi se povečalo število odjemalcev, naj se odpravi omejitev poslovanja z lastnimi člani; prodajalnice konsumnih zadrug naj bi bile dostopne vsakomur; vendar naj se dobropisi izplačujejo šele, ko je prekoračen najmanjši znesek, ki je potreben za vpis zadružnega deleža (100 lir).

Iz vseh teh odredb se torej vidi, da ni nobenega sledu o kakšni sovražnosti nasproti zadrugam. Nasprotno, te odredbe imajo na-

men, da okrepijo konsumne zadruge kot državno priznani regulator cen in kot varovalke konsumentov.

Zadružništvo v državi.

Seja Glavne zadrुžne zveze. — V petek, dne 1. junija je bila v Ljubljani seja upravnega odbora Glavne zadrुžne zveze iz Beograda, kateri je predsedoval podpredsednik g. Voja Gjorgjevič, upravnik Glavne zveze srbskih kmetijskih zadrug. Navzoči pa so bili delegati iz Beograda, Zagreba, Novega Sada, Osjeka, Splita itd. Razpravljali so o vseh aktualnih vprašanjih našega zadrुžništva. Govorili so med drugim tudi o reorganizaciji Priviligirane izvozne družbe, pri kateri je znatno udeleženo tudi zadrुžništvo, nadalje o spisku luksuznih predmetov, pri katerem je tudi zadrुžništvo interesirano ter bo Zveza stavila tozadevne izpreminjevalne predloge. Končno so med slučajnostmi razpravljali tudi o vprašanju sanacije Osrednje zveze hrvatskih kmetijskih zadrug, glede katere je predložen natančen sanacijski načrt pristojnim mestom. Kot znano sta dve vodilni zadrुžni organizaciji dali v ta namen zvezi že vsaka po 25.000 Din.

Sanacija Saveza hrvatskih seljačkih zadruga v Zagrebu. Kakor poroča Jugoslovanski Lloyd, so imeli zastopniki najmočnejših hrvatskih kmetijskih zadrug, ki so včlanjene pri imenovani zvezi, maja meseca v Zagrebu sestanek, na katerem so pretresali vprašanje glede sanacije zveze. Zveza je zašla v velike težkoče in znaša poslovna izguba nad 20 milijonov Din. Da se reši zveza in z njo združeno zadrुžništvo, se je sestavil sanacijski načrt, po katerem bi zadruge prispevale za pokritje izgube 6 milijonov Din, 6 milijonov naj bi dala banovina iz banovinskih sredstev, 6

milijonov naj bi prispevala država, ostanek izgube pa naj bi se pokrili tako, da bi se obveznice za zemljo, odvzeto po agrarni reformi, vnovčile po nominalu.

Zveza je bila svoj čas kupila od grofa Jankovića obsežno veleposestvo z namenom, da ga razparcelira in na njem naseli male kmete, ki bi na ta način prišli do svoje eksistence. Ob času nakupa je bila zemlja draga, kasneje je cena zelo padla in tako je zvezo zadela velika izguba. Ob prevzemu tega veleposestva v Cabuni je ministristvo agrarne reforme obetalo, da se bo moglo posestvo parcelirati tako, da bi ta posel vrigel znaten dobiček. Medtem pa je bila zemlja zvezi odvzeta za agrarno reformo, a cena odvzeti zemlji je bila odrejena mnogo nižje.

Zadružna vinarska šola v Vršču, je posebno zanimiva po svojem namenu, ki ga opiše v prospektu tako le: „Šola je specialna strokovna in ima nalogo, da učence pripravi za upravnike-kletarje vinogradarskih vinarskih zadrug, vinskih trgovin, kakor tudi za voditelje lastnih vinogradov in kleti ter za poslovodje-upravnike kmetijskih zadrug.“ Šola si je torej postavila prav posebej nalogo, da vzgaja zadrुžne delavce, predvsem poslovodje. Zanimivo je tudi, da so izdali učenci te šole svoje glasilo „Zadrugar“, sicer samo enkrat v letu, a z zelo pestro zadrुžno vsebino.

Zadružništvo v inozemstvu.

Zadružna zakonodaja na Poljskem. Po ostvaritvi lastne države so šli Poljaki takoj na delo, da so dobili nov zadrुžni

zakon, ki je bil izdan 29. oktobra 1920. Ta zakon je bil letos deloma izpremenjen, deloma dopolnjen. Določbe novega zakona z dne 13. marca 1934 so stopile v veljavo 9. maja. Najvažnejše spremembe so one, ki se tičejo revizij, glede katerih je odrejeno, da morajo biti bolj pogoste. Doslej je morala biti vsaka zadruga revidirana v dveh letih vsaj enkrat, odslej pa je predpisano, da mora biti zadruga revidirana vsako leto. Revizija je bila obligatorična in ostane obligatorična tudi sedaj. Ako je zadruga pridružena kaki revizijski zvezi, mora revizijo izvršiti zveza, sicer jo odredni združni svet. Predsednik združnega sveta ima možnos, da pritiska na zadrugo, da se priključi kaki revizijski zvezi; ako zadruga kljub zahtevi združnega sveta v treh letih ne vstopi v nobeno zvezo, more združni svet vložiti pri sodišču predlog, naj se zadruga razdruži. Pravico izvrševati revizije je doslej zvezam izdajal združni svet, odslej spada to v kompetenco finančnega ministrstva, ki podeljuje revizijsko pravico po zaslišanju združnega sveta in jo v izvestnih slučajih lahko tudi odvzame. Kadar gre za kmetijske zadruge, mora finančni direktor postopati v soglasju s kmetijskim ministrstvom in ministrstvom za agrarno reformo. Revizorje, ki jih nastavijo zveze, mora potrditi predsednik združnega sveta. Delovanje revizijskih zvez je podvrženo večji kontroli. Revizijska zveza mora poročati o vsakem vstopu v članstvo in o vsakem izstopu. Ravno tako se mora združnemu svetu poročati o vsaki spremembi v vodstvu revizijske zveze. Delovanje revizijskih zvez nadzira združni svet.

Združni svet posluje kot najvišji združni kontrolni organ pri finančnem ministrstvu. Funkcijska doba članov združnega sveta traja dve leti. Člane imenuje finančni minister na predlog revizijskih zvez, pri čemer je treba upoštevati vse vrste združni-

štva. Število oseb, ki jih pozove finančni minister v združni svet na predlog revizijskih zvez, mora znašati vsaj dve tretjini skupnega števila vseh članov. Predsedniku, ki ga določi združnemu svetu finančni minister, pripada po novem zakonu nekoliko več pravic, kakor deslej. V delokrog združnega sveta spada, da izreka svoje mnenje o predlogih za podelitev revizijske pravice, da proučava zakonske predloge zadevajoče združništvo ali druga vprašanja, ki so z njim v zvezi, da pregleduje in ocenjuje pravila posameznih zadrug, da nadzoruje poslovanje revizijskih zvez in slednjič, da revidira zadruge, ki ne pripadajo nobeni zvezi in da zbira gradivo za združno statistiko.

Zakon z dne 13. marca 1934 ima še nekaj posebnih določil glede kreditnih in stavbenih zadrug. Pravila stavbenih (stanovanjskih) zadrug morajo obsegati določbe o posebnem stavbenem skladu, morajo urediti pravice članov do stanovanja, odrediti načela o uporabi stanovanja i. t. d. Za kreditne zadruge je značilna določba, da se ne sme posameznemu članu brez privolitve občnega zbora podeliti večje posojilo kakor desetkratni znesek vsote, ki jo je član vplačal na svoje deleže.

Združne banke v Zedinjenih državah.

Na podlagi zakona o kmetijskem kreditu iz leta 1933 so se začele v U. S. A. ustanavljati združne banke. Centralna banka se je osnovala v Washingtonu. Poleg tega name ravajo osnovati 12 pokrajinskih bank, od katerih so 3 že začele poslovati. Predsednik centralne banke je F. W. Peck, komisar za združno bankarstvo pri zvezni upravi za kmetijski kredit. Šest ravnateljcev zastopa splošne javne interese in organizacije posojilojemalcev. Tudi združne koristi se primerno upoštevajo. Vse organizacije, ki dovoljujejo kredite, všteti združne banke bo v vsakem od teh 12 mest nadzoroval samo

en direktorski svet in en splošni pooblaščenec, ki ga določi zvezina uprava za kmetijski kredit. To pomenja obenem decentralizacijo in poenostavljenje. Guverner zvezine uprave je opisal ta sistem kot „sodelovanje med vlado in zadrugami, da se ustvarijo olajšave za doseg dolgoročnega in kratkoročnega kredita za prodajne in nabavne zadruge.“ Kapital zadružnih bank podpišejo skupno vlada in zadruga, čeprav ne po enakih delih. Naloga bank bo obstojala v tem, da se izdajajo izposojila za podporo ali za predložitev dolgov zadružnih podjetij. Doslej je zvezina uprava za kmetijski kredit podpisala pri centralni banki 50 milijonov dolarjev glavnice in pripravila po 5 milijonov dolarjev za vsako od krajevnih bank.

Mednarodna zadružna statistika. Mednarodni urad dela v Genevi je doslej zbiral in priobčeval podatke o zadružnem gibanju po vsem svetu. Ti podatki pa so se nanašali le na zadruga, ki so priključene kaki zvezi. Čeprav so bile tozadevne številke gotovo zelo zanimive in poučne, vendar so imele to pomanjkljivost, da niso vpoštevale vsega zadružništva. V mednarodnem letniku zadružnih organizacij nekatere države sploh niso bile zapopadene, zlasti ne marsikatera izvenevropske države, v katerih še ni ali je le malo centralnih organizacij. Da bi se ta napaka popravila in da bi se dobila kolikor mogoče natančna številčna slika o zadružništvu in njega geografski razširjenosti, je mednarodni urad dela pred kratkim napravil prvi poizkus, da bi sestavil mednarodno statistiko, ki bi obsegala ne samo zadruga, ki so priključene kaki zvezi, ampak tudi tiste, ki niso organizirane v zvezah.

Številčni podatki, ki jih je dobil mednarodni urad dela, se raztezajo na razne države v Evropi, Aziji, Afriki, Ameriki, in Oceaniji, med njimi tudi na nekatere pokrajine in dežele s samostojno upravo, ki

niso bile še nikoli navedene v mednarodni zadružni statistiki, n. pr. Albanija, Egipt, Kolumbija, Costarica, Guatemala, Honduras, Ceylon, Ciper, Indokina, Filipini itd.

Za leto 1931 navaja ta prva statistika 731.256 zadrug vseh vrst, od tega 238.783 v Evropi (brez Rusije), 325.895 v Rusiji, 126.002 v Aziji (brez sovjetskih pokrajin), 34.050 v Ameriki, 6.526 v Afriki in Oceaniji. Podatki, ki jih je bilo mogoče dobiti glede članstva se nanašajo na 663.144 zadrug in te so imele 165.957.979 članov, ki se porazdele na poedine kontinente takole:

Evropa (brez Rusije)	41,238.926	članov v	175.668	zadrugah
Rusija	96,462.400	„	325.895	„
Azija	10,345.016	„	124.717	„
Amerika	17,143.868	„	32.340	„
Afrika in Oceanija	776.769	„	4.524	„

Gospodarski pomen delovanja teh zadrug kažejo številke, ki se nanašajo na trgovski promet. Pri 64.449 konzumnih zadrugah je znašal trgovski promet 56 milijard 609.885.000 švicarskih frankov, pri 178.328 kmetijskih zadrugah 23.378.367.000 švicarskih frankov in pri 36.370 obrtniških zadrugah 18.623.103.000 švicarskih frankov.

Gospodarstvo.

Mlekarski kongres v Balgradu. Udruženje trgovcev z mlekom in mlečnimi izdelki v Balgradu je sklenilo sklicati v oktobru t. l. mlekarski kongres za vso državo v Balgradu. V svojem oglasu pravi, da je mlekarstvo v naši državi silno važna gospodarska panoga, toda na žalost nimamo niti zakona o mlekarstvu, ki bi reguliral proizvodnjo in prodajo mleka in mlečnih izdelkov. V naši državi se letno preko 500 milijonov Din zgubi, ker se ne izkoristi vsa mlečna produkcija.

Vse podatke o kongresu daje udruženje trgovcev mleka in mlečnih proizvodov v Balgradu, Braće Jugovića ulica 16.

Na kongresu se bodo obravnavala sledeča vprašanja:

1. Stanje našega mlekarstva: Število kmetov, ki se intenzivno pečajo z mlekarstvom, število krav-molznic, povprečna količina mleka na kravo in leto in celokupna proizvodnja mleka v državi. Število ovac in koza in povprečna količina mleka od teh živali. Koliko mleka se potroši v surovem stanju in koliko se ga predela. Koliko mleka ostane v naši državi neizkoriščenega. Kateri kraji v državi naj bi se intenzivneje bavili z mlekarstvom.

2. Način trgovine z mlekom in mlečnimi izdelki. Dovoz in prodaja mleka po mestih, manipulacija pri proizvodnji. Neorganizirana prodaja. Kako bi bilo podrobno izvesti organizacijo mestnih mlekarn. Pouk kmetu o hlajenju, maščobi in čistoči pri mleku. Preračunavanje mleka na podlagi maščobe. Trgovci z mlekom.

3. Ali imamo v državi preveč mleka in mlečnih izdelkov? Koliko imamo sposobnih mlekarških izdelkov za izvoz; koliko in kedaj se izvaža iz naše države. Vzroki, da izvozna trgovina ne uspeva.

4. Na kateri podlagi bi bilo treba naše mlekarstvo organizirati, da bi nam dalo kar največ koristi. Ali na združni podlagi ali na podlagi akcijskih družb ali na privatni podlagi. Ustanovitev strokovne organizacije, ki bi kontrolirala proizvodnjo in prodajo mleka in mlečnih proizvodov. Proučavanje vprašanja, kako na trgu plasirati raznovrstno mleko: homogenizirano, sterilizovano, kondenzovano in mlečni prašek. Mleko kot pijača z raznimi dodatki.

5. Agitacija za čim večjo uporabo mleka in mlečnih proizvodov s plakati, brošurami, s tiskom, s predavanji po šolah in filmi. Poraba mleka in mlečnih

izdelkov pri vojaštvu. Postavitev kioskov za reklamo in prodajo mleka na železniških postajah. Organizacija razstav mlečnih izdelkov.

6. Izdaja zakona o mlekarstvu, kakršnega imajo v drugih državah, toda z vpoštevanjem naših prilik. Ta zakon naj vsebuje določila o proizvodnji mleka, predelovanju mleka, manipulacijo v trgovini z mlekom, izdelovanje mlečnih izdelkov z označbo maščobe, obvezno pasteriziranje mleka v vseh mestih preko 50.000 prebivalcev. Bakteriološki standard pasteriziranega in nepasteriziranega mleka.

7. Železniške tarife, občinske trošarine in občinske odredbe o prodaji mleka in mlečnih izdelkov. Tarife za posamezne vrste mlečnih proizvodov, mleko in prazne vrče. Potrebno število vagonov za led.

8. Mlekarske šole in tečaji. Mlekarske šole po pokrajinah. Šole bi se morale več baviti s praktičnimi vprašanji, tako da tisti, ki te šole končajo, lahko tudi v praksi delajo. Posebni krajši tečaji za kmete proizvajalce in daljši tečaji za mlekarške mojstre, katerim manjka teoretsko znanje.

9. Posvetovalni odbor, ki bi bil sestavljen iz praktikov in teoretikov.

Kakor razvidno iz programa kongresa, se bodo na kongresu obravnavale važne stvari. Za naše razmere, ki imamo v državi relativno najbolj razvito proizvodnjo mleka in mlečnih izdelkov, je najvažnejše vprašanje trgovine z mlekom in mlečnimi izdelki, zlasti izvoz. Zanimivo je tudi vprašanje organizacije mlekarstva na združni ali privatni podlagi.

Prav bi bilo, če bi naše zadruge podale k navedenim vprašanjem svoje mnenje in poudarile svoje stališče.

Zadružna Matica v Splitu. 24. maja je imela svojo glavno skupščino Zadružna

Matica v Splitu, ki šteje sicer le šest let obstoja, pa nam kaže izredno lep razvoj in vzorno solidno poslovanje.

Število zadrug je naraslo tekom l. 1933 od 116 na 130, torej za preko 12%. Najštevilneje so zastopane kreditne zadruge s 45, konsumne zadruge s 23 in produktivne s 46 članicami. Med produktivnimi je vinar-
skih 10 in oljarskih 11, rožmarinskih 9.

Poslovni obseg nam najbolje kaže bilanca z bilančno vsoto Din 5,213.000.—.

Aktiva:

Naložbe pri denarnih zavodih	2,217.172,72
Vrednostni papirji	65.000.—
Dolžniki v tekočem računu	2,406.695.—
Razni dolžniki	52.174,13
Dolžniki po cesijah	404.920.—
Inventar	26.496.—
Zaloga tiskovin	41.148,23
	<hr/>
	5,213.606,08

Pasiva:

Deleži	147.250.—
Vloge v tekočem računu	4,590.720.—
Razni upniki	35.442,29
Upniki po cesijah	404.920.—
Rezerva: ostanek iz l. 1931	34.398,09
prebitek v l. 1932	875,70
	<hr/>
	35.273,79
	<hr/>
	5,213.606,08

Ker znašajo deleži zadrug 147.250 Din, predstavlja jamstvo zadrug visoko številko: 736.250 Din. Posojila v tekočem računu so se napram prejšnjemu letu nekoliko povišala, enako tudi vloge v tekočem računu. Naložbe pri denarnih zavodih so se znižale od Din 2,347.000.— na Din 2,217.000.—, pri čemer pa je treba upoštevati to, da je Matica vrnila banki upravi Din 200.000.— iz fonda za nabavo galice. Denarni promet je znašal 12 1/4 milijona napram 23 milijonom v letu 1932. Razlog za zmanjšanje je tehničnega značaja, ker se je l. 1933 izvedla ločitev blagovnega oddelka od denarnega. Matica je imela v l. 1933 za naložbe 6%, za kredite 10%; in šele v tekočem letu je znižala obresti za naložbe na 3%, za posojila v tekočem računu na 7%.

Revizij je Matica izvršila v preteklem letu 62. Za zadružno propagando je skrbela zlasti z izdajanjem pismenih predavanj, tako da je vsak mesec dala izčrpen pregled o najvažnejših zadružnih vprašanjih in po eno predavanje za zadružne seje.

Zadružni tečaj je bil prirejen samo eden s podporo banske uprave. Obsežno pa je bilo delo Matice na gospodarskem polju za izpopolnitev dela proizvodnih, konsumnih in drugih vrst zadrug. Tako je bila za vinar-
ske zadruge osnovana lastna centrala, ki je imela skrbeti ne le za strokovni napredek vinogra darstva, temveč si je stavila kot naloge tudi ustanovitev centralne kleti, izboljšanje vnovčevanje vina in zaščito vinogradniških interesov. Druga centrala „Pharos“ je bila ustanovljena za pospeševanje dela rožmarinskih zadrug. Pa tudi za delo oljarskih zadrug, sadjarskih zadrug in zadrug za gojitev sočivja, za proizvodnjo smokev in za proizvodnjo bolhača se je Matica brigala.

Tudi podatki o denarnem stanju včlanjenih zadrug pričajo o solidnem delu Matice in njenih članic. V zadrugah je bilo včlanjenih 14.015 gospodarjev. Deleži pri vseh članicah znašajo 5 230.000.— Din, rezerve 6,552.000.— Din, hr. vloge 65,855.000.— Din in vsa posojila 65,205.000.— Din.

Upravičeno pa povdarja poročilo ravnateljstva na koncu, da se pri vsem zadružnem delu ne sme nikoli pozabiti, da je zadružništvo idejno gibanje, ki ne sestoji iz samih števil, temveč ima mnogoštevilne kulturne in gospodarske naloge, ki pa vse vodijo k moralnemu in gmotnemu napredku ljudstva.

Ministrstvo za poljedelstvo organizira specialno kmetijsko tehnično službo. Velik napredek v iznajdbi in izpopolnjevanju kmetijskih strojev je povzročil v mnogih državah znatne spremembe v življenju kmeta in njegovem socialnem položaju. Predvsem se je

s tem napredkom izboljšala kakovost in povečala tudi množina pridelkov poleg tega, da je s stroji omogočeno tudi obdelovanje večjih površin. Izboljšanje socialnega položaja je v tem, da je kmet osvobojen od suženjsko težkega dela, da je njegov delovni čas skrajšan in da ima vsled tega čas tudi za umsko delo. Tudi položaj kmečke žene je s tem znatno izboljšán, da more biti več v domu in skrbeti za gospodinjske posle. Da se tudi pri nas začne delo v tej smeri, je ministrstvo za kmetijstvo sklenilo, da se organizira specialna kmetijska tehnična služba po sledečem načrtu:

1. Kmetijski stroji in orodje. Po pokrajinah naj se proučijo in preizkusijo najprikladnejši tipi vseh vrst poljedelskih strojev in orodja. Ustanovi naj se osrednji zavod za preizkušanje kmetijskih strojev in orodja, po potrebi poleg centrale še po pokrajinah postaje za preizkušanje strojev in orodja. Prirejajo naj se tečaji za ravnanje s kmet. stroji, njih popraviljanje in montiranje. Proučijo naj se tudi pogoji za ustanavljanje kmetijskih strojnih zadržug samo za velike in drage stroje (mlatilnice, traktorje i. t. d.). Zberejo naj se statistični podatki o tovarnah in delavnicah, ki izdelujejo kmetijske stroje in orodje, da se v sodelovanju z njimi izdelujejo razne vrste kmetijskih strojev in orodje poleg onih, ki se uvažajo. Zberejo naj se naposled vsi podatki o številu in stanju kmetijskih strojev in orodja v državi.

2. Izsuševanje in namakanje. Izdelujejo naj se načrti in navodila za izsuševanja in namakanja manjših površin zemlje posameznih kmetovalcev. Poleg tega naj se z agronomskega stališča podaja mnenja pri izdelavi večjih projektov za izsuševanje ali namakanje.

3. Kmetijske stavbe. Pripravljajo naj se načrti in navodila za zgradbo udobnih

vaških hiš in ostalih pomožnih kmetijskih zgradb kot hlevov, svinjakov, kokošnjakov, silosov i. t. d.

4. Vaška pota, merjenja in drugo. Izdelujejo naj se načrti in navodila za zgradbo vaških potov. Vršijo naj se potrebna poljska merjenja. Naposled naj se proučavajo vsi drugi problemi kmetijsko tehničnega značaja, če niso še predvideni v teh točkah.

Dela kot so vsa navedena, so za pospeševanje kmetijstva izredno važna. Smo pa mnenja, da so se mnoga od teh del dejansko že dosedaj opravljala zlasti, kar smo jih navajali pod 2. 3. in 4. Le glede kmetijskih strojev je bil kmet prepuščen samemu sebi in dejstvu, katera tuja ali domača tovarna je imela agilnejše zastopnike in posredovalce. Načrt organizacije kmetijske tehnične službe ima po našem le to veliko napako, da gradi od zgoraj, mesto da začne solidno iz temeljev, iz terena, kjer mora biti zasidrana vsa služba za pospeševanje kmetijstva.

Pomoč namesto dobičkarstva. Zadruga stremijo ne v prvi vrsti za velikim dobičkom, temveč v prvi vrsti za tem, da za svoje člane čim bolje poskrbijo, ako imajo prebitke, se s tem izboljša poslovanje, s tem pa obenem tudi dobrobit zadržugarjev. Ako se tvorijo rezerve, tedaj imajo zadržugarji večjo varnost za bodočnost. Zadržugarji so na dobičku udeleženi. V temelju vseh prizadevanj zadruga je le en cilj: pomoč zadržugarjem. Ne more biti tudi govora o združnem egoizmu, ki bi stremel za bogastvom. Četudi nečlani pri zadržugi ne dobijo enakih ugodnosti kot člani predvsem povračila dobička, vendar so s tem, da se udeležujejo združnega poslovanja, deležni večjih ugodnosti. Celu neudeleženi se torej nudi pomoč. Zato pač smemo trditi, da zadruga ne deluje koristno le z vidika narodnega gospodarstva, temveč da se morejo smatrati v gotovem smislu za obče-koristne ustanove.

Zakonodaja.

Rentni davek. Od neke naše članice smo bili opozorjeni, da zahteva pristojna uprava, da plača rentni davek za prvo polletje 1934 v izmeri 6%, namesto 3%, kakor ga je plačevala posojilnica doslej. Davčna uprava trdi v svojem, posojilnici poslanem opominu, da je z zakonom od 18. februarja 1934 izpremenjen čl. 69 zakona o neposrednih davkih v tem smislu, da morajo zavodi ki plačujejo rentni davek od obresti hranilnih vlog in od obresti vlog v tekočem računu namesto svojih vlagateljev, plačevati odslej ta davek v izmeri 6%.

Ker se je utegnilo kaj podobnega pripetiti tudi posojilnicam po drugih krajih, opozarjamo na sledeče:

Zakon z dne 18. februarja 1934 odreja izrecno, da se ima izpremeniti samo prvi odstavek čl. 69, II. Ta izprememba se glasi: „Davek na rente, ki se pobira po čl. 71 posredno po dolžniku, znaša 6% za obresti iz hranilnih vlog in tekočih računov.“ (Prvotno besedilo je bilo: „... znaša 6%, t. j. šest dinarjev od vsakih sto dinarjev davčne osnove.“) Izprememba je nastopila torej le toliko, da je sedaj davčna osnova natančneje opisana, kakor je bila po prvotnem besedilu.

Zakon je torej že doslej odrejal in odreja tudi še sedaj, da znaša splošno rentni davek 6%, kadar ga odtegujejo denarni zavodi svojim vlagateljem.

Od tega splošnega pravila pa odreja zakon v drugem odstavku čl. 69, II izjemo, v kateri je določeno, da se pobira rentni davek le v izmeri 3% od obresti, ki jih vlagateljem izplačujejo poštna hranilnica, regulativne hranilnice in zadruge, ki izpol-

njujejo pogoje čl. 76, točka 7 in 8 (t. j. zadruge, ki ne razdeljujejo dobička, katerih rezerve se ne smejo nikoli deliti med člane, ki ne dajejo tantijem članom načelstva in in nadzorstva, ki poslujejo le s člani, ki ne prodajajo luksuznega blaga in ne točijo alkoholnih pijač). Ta odredba drugega odstavka čl. 69, II ni bila nič izpremenjena in se torej rentni davek pri oproščenih zadrugah odmerja še vedno le s 3% od davčne osnove.

Dejansko je potemtakem glede rentnega davka pri zadrugah ostalo vse pri starem in zato plačujejo zadruge tudi za naprej rentni davek:

a) v izmeri 6%, če ne izpolnjujejo navedenih pogojev iz čl. 76, točka 7;

b) v izmeri 3%, ako izpolnjujejo navedene pogojev.

Literatura.

Naše finančno pravo. Pod tem naslovom je priredil znani finančni strokovnjak Štefan Sušec, načelnik finančnega oddelka banske uprave v p. obširen in temeljit pouk o vseh davčnih, trošarinskih in taksnih zakonih in uredbah. Na 356. straneh obravnava pisatelj v kolikor mogoče poljudni in razumljivi obliki, zraven tega pa izčrpno vso obširno tvarino iz naše finančne stroke. Vpšteevane so tudi najnovejše premembe davčnih in taksnih zakonov. S tem svojim delom je pisatelj izpolnil občutno vrzel v naši strokovni literaturi. Delo bo dobro služilo kot priročna knjiga vsem, ki imajo opraviti z davčnimi, trošarinskimi in taksnimi posli in teh poslov dandanes ni malo. Cena vezani knjigi je 100 Din. Naroča se v tiskarni „Merkur“, d. d. v Ljubljani, Gregorčičeva ulica 23.

Gospodarska zveza v Ljubljani no-

tira naslednje cene: Tomaževa, žlindra baza 18% Din 134=; rudniški superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 98=; kalijeva sol po 100 kg Din 168=, kostni superfosfat Din 118=; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200=; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185=; kostna moka Din 95=; mavec (gips) Din 40=; nitrofoskal v vrečah Din 144; klajno apno Din 275; lanene tropine Din 1'80; modra galica Din 6'=; žveplo Din 2'60. Pri vagonsem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100=; slamoreznice Din 1.700 do 2.000; čistilnik 10 sit Din 1.500; plugi Din 500 do Din 940; repo-reznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400 do Din 1.700; brzoparilniki Din 1.050 do Din 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki Din 900; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike „Rapp“ Din 70=.

— Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica iz tovarne „Zorka“ po konkurenčnih cenah.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic „Zadružne zveze“ nudi Oblasnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

POSLOVNE KNJIGE IN TISKOVINE.

Vse članice opozarjamo, da ima Zveza v zalogi vse knjige in tiskovine, kakor jih zahteva poslovanje kreditnih, blagovnih, produktivnih in drugih vrst zadrug. — Mnoge tiskovine nudi za poslovanje znatno olajšanje in zasigurajo pravilnost kot npr. zapisnik o občnem zboru, vloga na sodišče, rač. zaključek. — Zveza ima v zalogi tudi vse pisarniške potrebščine, kot npr. svinčnike, peresa, pečatni vosek, papir, pivnike, registratorje, preluknjače itd. — Zveza z naročanjem na debelo zasigura tudi najnižje cene.

V sledečem podajamo cene za najvažnejše tiskovine (I.), knjige (II.) in vzorna pravila (III.):

I.		Komad			Komad
Rač. zaključki za hranilnice in posojilnice za blagovne zadruge	Din	—50	Knjiga tekočih računov 50 listov	Din	40—
Zapisnik o rednem občnem zboru	"	—50	Knjiga tekočih računov 100 listov cel gradl	"	72—
Vloga na sodišče (sprememba v načelstvu, ali prememba pravil)	"	—50	200 " celo plat.	"	120—
Izpiski iz knjige hranilnih vlog oz. posojil	"	—50	Amerikanski journal za blagovne zadruge	"	180—
Obvezne izjave za dolžnike	"	—40	" nova izdaja	"	230—
Tiskovine za izvl. tek. rač.	"	—30	Knjiga denarnih listkov 100 strani	"	15—
Zadolžnice na poroštvo	"	—75	200 "	"	25—
Zadolžnice na vknjižbo	"	—75	Knjiga pristopnic 50 listov	"	12—
Zadolžnice na amortizacijo	"	—75	100 "	"	16—
Prošnje za posojilo	"	—50	200 "	"	34—
Pogodba za kredit v tek. rač.	"	—75	„Straca“ 100 listov Din 65—, 50 listov	"	40—
Obrestne tabele (na kartonu 3 ¹ / ₂ % do 6%)	"	2—	Blagovni skontro 100 listov	"	75—
6 ¹ / ₄ % do 7% (na papirju)	"	3—	Blagovni skontro 50 listov	"	45—
7 ¹ / ₂ % do 8 ¹ / ₂ %	"	3—	Nakupna prodajna knjiga 100 listov	"	75—
9% do 10%	"	3—	Nakupna prodajna knjiga 50 listov	"	45—
Listek za izplačilo vloge	"	—10	Blago oddajni bloki	"	22—
Listek za izplačilo posojila	"	—10	Vložni zapisnik 50 listov Din 30, 100 listov	"	50—
Opomin dolžniku Din —10, Opomin porokom	"	—10	Vložni zapisnik 200 listov	"	90—
Opomin za podaljšanje posojila	"	—15	Hranilne knjižice (lično vezane v šagrinpapir)	"	4—
Zemljeknjižni predlog (list)	"	—40	" (vezane)	"	3—
Pole za inventuro	"	—75	" (broširane)	"	1—
Potrdila	"	—10	" (celo platno)	"	5-50
Izpiski (nova tisk.) tek. rač.	"	—75	Zadružno-posojilne knjižice	"	3—
Rač. zaključki (kartonirani po 20 komadov) za kreditne in nekreditne zadruge (zvezki)	"	22—	Nakupne knjižice	"	1-40
Denarne kuverte	"	—65	Knjižice za imetnike tekoč. računa 16 list.	"	4-75
Kuverte za dopisovanje z Z. Z.	"	—10	Knjižice za električni tok	"	1-50
Dopisnice za dopisovanje z Z. Z.	"	—05	Imenik zadrudnikov 20 listov	"	20—
Mlekarske pole	"	—75	Imenik zadrudnikov 30	"	25—
Tiskovine (priloge menični kredit)	"	—75	Imenik zadrudnikov 60	"	40—
Mape za zadolžnice	"	8—	100 "	"	70—
Mape za ustanovne listine	"	12—	Knjiga porokov	"	20—
			Knjiga odstopnic (broširano)	"	6—
			Sejni zapisniki	"	26—
			100 listov	"	30—
			Trgovske knjige z 2 kolonami	"	26—
			Indeksi	"	20—
			Mlekarske knjižice	"	3-75
			Saldo-Konti na trdem papirju 50 listov	"	30—
			" " " " 100	"	50—
II.			III.		
Knjiga hranilnih vlog 50 listov	Din	60—	[Komad		
" " " " 100	"	105—	Pravila za hranil. in posojil. (Raffeis.)	Din	2—
" " " " 150 celo platno	"	160—	Pravila za hranil. in posojil. (Schulz.)	"	2—
" " " " 200 pol usnje	"	270—	Pravila za kmet. nabav. in prod. zadruge	"	2—
Knjiga posojil 50 listov	"	70—	Pravila za živinorejske zadruge	"	2—
" " " " 100	"	115—	Pravila za kmetijska društva (strojne zadr.)	"	2—
" " " " 150	"	155—	Pravila za mlekarne zadruge	"	2—
" " " " 200 pol usnje	"	270—	Pravila za zadrudne elektrarne	"	2—
Razdelnik za kreditne zadruge 50 listov	"	60—	Pravila za zavarovanje goveje živine	"	2—
" " " " 100	"	100—	Pravila za strojne zadruge	"	2—
" " " " 150 celo pl.	"	135—	Pravila za živ. selekcijske zadruge	"	2—
Razdelnik za nedelarne zadruge 24 listov	"	40—	Pravila za pašne in gozdne zadruge	"	2—
" " " " 50	"	60—			
" " " " 100	"	100—			
" " " " 200	"	170—			
Blagajniški dnevnik 100 listov	"	45—			
Blagajniški dnevnik 200 listov celo platno	"	95—			